МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство просвещения, науки и по делам молодежи Кабардино-Балкарской Республики

Управление образования Урванского муниципального района

Муниципальное казенное общеобразовательное учреждение

«Средняя общеобразовательная школа №2» с.п.Кахун

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
На заседании МО	Зам. директора по УВР	Директор
______ Шугушкова О.Х.	______ Нагацуева Ф.А.	______ Гетокова Р.Ю.
Протокол № 1	от " 30" августа 2023 г	Приказ №95/7
от "28" августа2023 г.		от"30"августа2023г

Рабочая учебная программа

Родной язык и литературное чтение на родном языке
(образовательная область)

Кабардино-черкесская литература(родная)
(наименование учебного курса)

II ступень
7 «Б» класс

(ступень образования, класс)

на 2022-2023 учебный год

Бекшокова Лялюся Султановна
(Ф.И.О. учителя)

7-нэ классым щеджэхэм ящIэн хуей щIэныгъэмрэ зэфIэкIымрэ
Адыгэ литературэр7-нэ классым зэхэлъхьащ курыт еджап1эм зэрыщаджыпхъэ программэм тету.

ЕджакIуэхэм ящIэн хуейщ:

- яджа художественнэ тхыгъэр; художественнэ тхыгъэхэм я сюжетымрэ абыхэм хэт литературэ лIыхъужьхэмрэ я зэпыщIэныгъэхэр;
- ауаным, гушыIэм, метафорэм, литературэм и пкъыгъуэхэм (роды литературы) теухуа гурыIуэгъуэхэр;
- гукIэ зрагъэщIэн хуейуэ программэм къыщыгъэлъэгъуа художественнэ тхыгъэхэмрэ пычыгъуэхэмрэ.

ЕджакIуэхэм яхузэфIэкIын хуейщ:

- яджа художественнэ тхыгъэм и сюжет унэтIыныгъэм (экспозицэм, ублапIэм, кульминацэм, ухыпIэм) и мыхьэнэр къахутэну;

зыщыгъуазэ художественнэ тхыгъэм къэзыIуатэ-зыгъэлъагъуэ Iэмалхэм щагъэзащIэ къалэнхэр яубзыхуныр;

яджа художественнэ тхыгъэм хэт литературэ лIыхъужьитI зэгъэпщэныр, абыхэм тхыгъэр зи Iэдакъэщ1экIыр зэрахущытыр къащIэн папщIэ;

эпикэ тхыгъэр лирикэм къыхацIыхукIыныр;

- художественнэ икIи нэгъуэщI тхыгъэхэм тэмэму, ирижэу икIи гъэхуауэ къеджэныр (псынщIагъыр зы дакъикъэм псалъищэрэ пщIырэ-псалъищэрэ тIощIрэ хуэдиз хъууэ щытын хуейщ);

эпикэ тхыгъэхэр е абыхэм щыщ пычыгъуэхэр тхыгъэкIи жьэрыIуатэуи къэIуэтэжыныр (дэхуа щIагъуэ щымыIэу, хэчыхьауэ, зэщыкъуауэ);

яджа художественнэ тхыгъэм ипкъ иткIэ сочиненэ тхыныр, жьэрыIуатэуи къэIуэтэжыныр;

езыхэм жьэрыIуатэу е тхыгъэкIэ къаIуэтэнум и план зэхалъхьэныр;

зыщыгъуазэ художественнэ тхыгъэм хэт литературэ лIыхъужьым тхыгъэкIи жьэрыIуатэуи тепсэлъыхьыныр;

езыр-езыру яджа художественнэ тхыгъэм е гъуазджэм и нэгъуэщI лIэужьыгъуэхэм зэреплъ щIыкIэр (жьэрыIуатэу е тхыгъэкIэ) къаIуэтэныр (литературэ лIыхъужьхэмрэ Iуэхугъуэ щхьэхуэхэмрэ езыхэм хуаIэ щытыкIэр къыхэщу);

- езыр-езыру зэджа тхылъхэм, хрестоматиехэм, псалъалъэхэм иригъуэзэфыныр, ирилэжьэфыныр.

Литературэр джыным 7-нэ классым хухэхащ сыхьэт51,5.Япэ илъэс ныкъуэм 1 сыхьэт,ет1уанэ илъэс ныкъуэм сыхь2

Еджэныгъэр зэрек1уэк1ынумрэ абы къызэщ1иубыдэмрэ

Егъэджэныр зэрызэхэлъымрэ къызэщ1иубыдэмрэ	**Нэхъыщхьэу ягъуэтын хуей щ1эныгъэмрэ есэныгъэмрэ**
7 КЛАСС	
1.Хэзыгъэгъуазэ.Художественнэ литературэм и мыхьэнэр.	Литературэр гъуазджэм и зы л1эужьыгъуэу зэрыщытыр, ц1ыхухэм я гъащ1эм абы щиубыд увып1эр.
2.Нарт хъыбархэмрэ пшыналъэхэмрэ. «Сосрыкъуэрэ Т1от1рэшрэ я пшыналъэ.» «Ашэмэз и пшыналъэ». «Бэдынокъуэ чынтым зэрезэуар». Лъэпкъ уэрэдыжьхэм я гъэпсык1эр. Ц1ыхубэ уэрэд л1эужьыгъуэхэр. « Щолэхъупщ и уэрэд», « Шэджэмокъуэ Хьэсанш и уэрэд». Зытеухуахэр,персонажу хэтхэр. « Жансэхъухэ я нысэм и тхьэусыхэ». Адыгэ хъуэхъухэр. Хъуэхъу сэламхэр.	Нарт пшыналъэхэм я зэхэтык1эр. Пшыналъэм и зэхэлъык1эр. Пшыналъэм къыхэщ л1ыхъужьхэр зыхуэдэр. Пшыналъэм узыщрихьэл1э телъыджагъэхэр Ашэмэз и образым гурыхьу хэлъхэмрэ узригъэгупсысхэмрэ. Бэдынокъуэ и л1ыгъэр къызэрыхэщыр. Л1ыхъужьхэм я ц1эр мык1уэдыжин щхьэк1э адыгэхэм къагъэсэбэп 1эмалхэр. Ц1ыхубэ уэрэдхэм лъэпкъым и гъащ1эм щигъэзащ1э къалэныр. Зы къэхъугъэ щхьэхуэмк1э жылагъуэм , Ц1ыхубэм хъуэпсап1эу я1эхэр уэрэдым Къызэрыщыгъэлъэгъуа щ1ык1эр. Хэкупсо 1уэхушхуэхэр уэрэдым къызэрыщы1эта щ1ык1эр, абы лирикэм и теплъэхэр къызэрегъэк1ужар.1уэры1уатэм и зы 1ыхьэу зэрыщытыр 1уэхугъуэ гуэрым епхауэ зэрыщытыр. Хъуэхъум и псалъэр убзэк1э къыщ1идзэу И к1эр лъэ1ук1э зэригъэт1ылъыжир. Зэгъэпщэныгъэ 1эмалыр усэм къызэрышыгъэсэбэпар.

Щоджэнц1ык1у 1эдэм и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. « Дыгъэр итщ уафэгум»	Дунейм и щытык1эмрэ лэжьак1уэхэм я гуащ1эдэк1ымрэ усэм зэгъэпщауэ къызэрыщык1уэр.
« Гъащ1эм и хуабэ».	Усэр адыгэ л1акъуэхэм теухуауэ зэрыщытыр. Лъэпкъымрэ ар здэщыпсэу
Бемырзэ Мухьэдин.Усак1уэм теухуа псалъэ. « Лъэ1у».	И лъахэмрэ зэхуэфащэу щытмэ, ар насыпышхуэу усак1уэм къызэрилъытэр.
« Уадыгэным къик1ыр».	«Адыгэу упсэуным» жыхуи1э псалъэхэм Авторым щ1илъхьэ гупсысэ нэхъыщхьэхэр, Ахэр нэхъыбэу зыхуэгъэзар.
Анзор Мухьэмэд. «Атэлыкъым и л1эужь».	Тхыгъэм лъэпкъ хабзэхэр тегъэщ1ап1э зэрыхуэхъуар. Жы1эгъуэхэм,зэгъэпщэныгъэхэм,псалъэжьхэм Щагъэзащ1э къалэнхэр.
К1эрашэ Тембот.Усак1уэм теухуа псалъэ. «Гъащ1эм и дерс».	Хъыбарым гъэсэныгъэ мыхьэнэуэ и1эр. Гушы1э дахэмрэ ауан щабэмрэ щагъэзащ1эр. Ауанымрэ гушы1эмрэ зищ1ысыр.
Мыжей Михаил. Тхак1уэм теухуа псалъэ. «Пщэху».	Хьэр ц1ыхум и ныбжьэгъу пэжу зэрыщытыр Новеллэм къызэрыхэщыр.
Нало З.М.Усвк1уэм теухуа псалъэ «Ц1ыху напэ».	Балладэр тхыдэмрэ 1уэры1уатэмрэ къыхэк1 сюжету зэрыщытыр.Балладэм и бзэр.Балладэр усэм зэрещхьымрэ къызэрыщхьэщык1ымрэ.
К1ыщокъуэ А.П.Усак1уэм теухуа псалъэ. «Усэ къарук1э бийр бгъэсу».	Усэр Щоджэнц1ык1у Алий теухуауэ зэрыщытыр. Усак1уэм къигъэсэбэла художественнэ 1эмалхэр.
« Сабий».	Зауэм къихь гуауэр усак1уэм зэрызэхищ1эр Тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. Дактиль,амфибрахии,анапест усэ пщалъэхэр.

Хъыпсырокъуэ Хъызыр.Тхак1уэм теухуа псалъэ. « Имыхабзэу щыуащ».	Гъащ1эр сытым дежи л1ыгъэ зэхэгъэк1ып1эу зэрыщытыр. А гупсысэр тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуа образхэр.
Елгъэр Кашиф . Тхак1уэм теухуа псалъэ. « Псы къиуа». Рассказыр зытеухуар, гупсысэр.	Зауэм зи сабиигъуэр хиубыдахэм ятеухуауэ тхыгъэр зэрыщытыр. И бынхэм ятегужьейк1а анэр псы къиуам къизыгъэк1а гузэвэгъуэр тхыгъэм и гупсысэ нэхъыщхьэм зэрехьэл1ар.
Уэрэзей Афлик. Усак1уэм теухуа псалъэ. « Пщэдджижьым».	Усэм щ1элъ философиер,гупсысэ куур. Махуэ Къэс ц1ыхум илъагъу,зэхих гъащ1э къэхъугъэхэм мардэ зэримы1эхэр усэм къызэрыхэщыжир.
«Нэгъуэщ1 насыпу сыт сыхуей».	Усак1уэм насыпыр зыхилъагъуэр.
Брат Хьэбас.Усак1уэм теухуа псалъэ. « Лъэпкъым и къуэпсхэр».	Лъэпкъым и къуэпсыр, хабзэр,гъэсэныгъэр унагъуэм и1эн хуей хъугъуэф1ыгъуэ нэхъ ин дыдэу зэрыщытыр тхыгъэм къызэрыхэщыр.
Щэджыхьэщ1э Хьэмыщэ. Тхак1уэм теухуа псалъэ. « Къуэрылъху».	Адэ-анэм и пащхьэ быным щахь жэуаплыныгъэр тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуар.
Мыкъуэжь Анэтолэ.Тхак1уэм теухуа псалъэ. « Псалъэ жагъуэ».	Анэм и нэпс зэи псалъэ жагъуэм къыщ1имыгъэк1ын папщ1э, ди дуней тетык1эм, хьэл-щэным, псэлъэк1эм дык1элъыплъыжин зэрыхуейр усэм къызэрыхэщыр.
« Гущэкъу уэрэд».	Ц1ыхубэм къыдек1уэк1 гущэкъу уэрэдхэм Зэрещхьыр,къызэрыщхьэщык1ыр.
Джэдгъэф Борис.Тхак1уэм теухуа псалъэ.« Къандыгъэ и бжьыхьит1.»	Гуащ1эдэк1 хьэлэлым ц1ыхум къахуихь насыпыр, абы анэм гушхуэныгъэу къритыр.
Къэжэр Хьэмид. Тхак1уэм теухуа псалъэ. « Щ1ыр щ1эхъейр».	Усэм щ1элъ гупсысэр. Сабийм яхуи1э лъагъуныгъэр усак1уэм къызэригъэлъэгъуар. Новеллэр зауэ нэужь зэман шэджэлъаджэм зи

Къабзагъэм и гъуджэ».	сабиигъуэр хиубыдахэм зэрытеухуар. Дин 1уэхум тхак1уэр зэреплъыр.Новеллэр, ар рассказым къызэрыщхьэщык1ыр.
Мэзыхьэ Борис.Тхак1уэм теухуа псалъэ. «Дыгъэр зэрагъэунк1ыф1ар».	Мылъкур напэм и япэ щища жылагъуэм и псэ-ук1эр, хэхэс адыгэхэм я нэгу щ1эк1 гугъуехь-хэр сабийхэми зэрызэхащ1эртхыгъэм и лъабжьэу зэрыщытыр.
Къумыкъу Мамдухь Тхак1уэм теухуа псалъэ. «Сабийхэр щым щыхъум.»	
Къэрмокъуэ Мухьэмэд . Тхак1уэм теухуа псалъэ. « Щ1акхъуэ 1ыхьэ».	Ц1ыхум шхыным, гъавэм пш1э хуищ1ын зэрыхуейр рсcказым и гупсысэ нэхъыщхьэу зэрыщытыр. Тхак1уэм и тхыгъэм щ1агъыбзэр къызэрыщыгъэсэбэпар.
Хьэх С.Хь. Усак1уэм теухуа псалъэ. « Къурш псынэ».	Щ1ыуэпсым и къэхъугъэ дэтхэнэми къалэн хэхаи1эу зэрыщытыр.Къурш псынэм и гугъу ищ1к1эрэ, ц1ыхухэм ягухэр итхьэщ1ык1ауэ щытын зэрыхуейм усэс дызыхуриджэр.
« Ц1ыхухэр зауэм щыужынт».	Зауэ щымы1эн щхьэк1э дэтхэнэ ц1ыхуми ищ1эн хуейр. Усак1уэм дыкъызыхуриджэр, зыщ1эхъуэпсыр.
Тхьэгъэзит Зубер.Усак1уэм теухуа псалъэ. « Гъатхэ».«Щ1ыр мэлажьэ».	1уэхуншэныр лэжьыгъэм зэи зэремызэгъынур Ущиеу усэм къызэрыхэщыр. Щ1ымрэ ц1ыхумрэ яку дэлъ зэхущытык1эр Усэм къызэрыхэщыр.
« Адыгэ пшынэ».	Адыгэ пшынэм и макъыр зэхимыхыжмэ, лъэпкъыр к1уэдыну лирическэ л1ыхъужьым къызэрыщыхъур.Лъэпкъым и гъащ1эм адыгэ пшынэм, къафэм щиубыд увып1эр.
Мэшбащ1э Исхьэкъ. Тхак1уэм теухуа псалъэ.	Фащэр адыгэ гъащ1эм и нэщэнэу зэрыщытыр.
Адыгэ цей».	Адыгэ цейр кавказ лъэпкъ псоми фащэ зэрахуэхъуам усак1уэр зэрыригушхуэр. Усэм и гъэпсык1эр.
« Насып».	Насыпым улъэ1эсын щхьэк1э щ1эн хуейр.
Бицу Анэтолэ. Усак1уэм теухуа псалъэ.	
« Си анэдэлъхубзэ».	Усак1уэр зыгъэгузавэр. Бзэм и къарур,шэрыуагъыр мык1уэщ1ын папщ1э езы усак1уэм зыхуигъэувыж къалэнхэр, дыкъы-зыхуриджэр

Адыгэ литературэ 7-нэ «А» «Б» класс
Календарно-тематическэ план сых. 51(1,5)

Щаджын хуей махуэр	Щаджа махуэ	№	Темэхэр	Сыхьэт бжыгъэр	Урокыр зыхуэдэр	Примечание
03.09.2022 г.		1	Хэзыгъэгъуазэ	1	беседэ	
10.09.2022 г.		2	Адыгэ 1уэры1уатэ «Ашэмэз и пшыналъэ»	1	Темэщ1эмк1э зэпсэлъэн	
17.09.2022 г. 24.09.2022 г.		3-4	«Ашэмэз и пшыналъэ»	2	зэпсалъэныгъэ	
01.10.2022 г.		5	Лъпкъ уэрэдыжьхэр, абыхэм я гъэпсык1эр, Хъуэхъухэр	1	беседэ	
08.10.2022 г. 15.10.2022 г.		6-7	Б/З. Сочиненэ Сэ гъэ - махуэр зэрызгъэк1уар .	2	Бзэм зегъэужьын	
22.10.2022 г.		8	Щоджэнц1ык1у 1эдэм.Анэдэлъхубзэ»	1	зэпсэлъэныгъэ	
12.11.2022 г.		9	БемырзэМ Лъэ1у» усэр джын, зэпкърыхын	1	Темэщ1эм щыхыхьэ	
19.112022 г. 26.11.2022 г.		10-11	АнзорМ. «Атэлыкъым и л1эужь»повестыр джын	2	зэпсалъэныгъэ	
03.12.2022 г. 10.12.2022 г.		12-13	Б/з изложенэ	2	Темэщ1э щыхыхьэ	
17.12.2022 г. 24.12.2022 г.		14-15	К1эрашэ Тембот. «Гъащ1эм и дерс» рассказыр	2	Бзэм зегъэужьын	
12.01.2023 г. 14.01.2023 г.		16-17	Мыжей Михайл « Пщэху» новеллэр джын,Новеллэм теухуауэ.	2	комбинированнэ	
19.01.2023 г. 21.01.2023 г.		18-19	Нало Заур «Щ1ыху напэ» Балладэр джын,зэп-н	2	зэпсэлъэныгъэ	
26.01.2023г.		20	К1ыщокъуэ Алим. «Усэ къарук1э бийр бгъэсу», «Сабийй» усэхэр джын зэпкърыхын	1	зэпсэлъэныгъэ	
28.01.2023 г. 02.02.2023 г.		21-22	Хъупсрокъуэ Хъызыр. «Имыхабзэу щыуащ»	2	Темэщ1эм щыхыхьэ	
04.02.2023г.		23	Елгъэр К. «Псы къиуа» рассказыр джын, и мыхьэнэр зыгурагъэ1уэн	1	зэпсэлъэныгъэ	
09.02.2023 г.		24	УэрэзейАфлик. «Пщэдджыжьым» усэм гъатхэ пщэдджыжьыр къызэригъэлъагъуэр	1	Еджэк1эр къэпщытэн	
11.02.2023 г. 16.02.2023 г.		25-26	Бз/з Сочиненэ. «Гъагъэ. еф1ак1уэ, си Хэку!» тхын	2	Бзэм зегъэужьын	
18.02.2023 г. 25.02.2023 г.		27-28	Шэджыхьэщ1э Хьэмыщэ «Къуэрылъху»рассказым адэ-анэм и пащхьэ быным	2	зэпсэлъэныгъэ	

			щахь жэуаплыныгъэр къызэрыщыгъ-р			
02.02.2023 г.		**29**	МыкъуэжьА. «Псалъэ жагъуэ»	**1**	**беседэ**	
04.03.2023г.		**30**	Классым щ1эмысу зэджа Уэрэзей А. и усэхэр.	**1**	**беседэ**	
09.03.2023 г. **11.03.2023 г.**		**31-32**	Б/з Сочиненэ	**2**	**Темэщ1эм щыхыхьэ**	
16.03.2023г. **18.03.2023г.**		**33** **34**	Джэдгъэф Б. «Къандыгъэ и бжьыхьит1»	**2**	**зэпсэлъэныгъэ**	
23.03.2023г.		**35**	Къэжэр Хьэмид «Щ1ыр щ1эхъейр»	**1**	**Бзэм зегъэужьын**	
06.04.2023 г.		**36**	Мэзыхьэ Борис «Дыгъэр зэрыунк1ыф1ар» Тхыгъэм и мыхьэнэр	**1**	**комбинированнэ**	
08.04.2023 г.		**37**	Къумыкъу М. «Сабийхэр щым щыхъум» тхыгъэр джын, зэпкърыхын	**1**	**Зэгъусэу зэдэлэжьэн**	
13.04.2023 г. **15.04.2023 г.**		**38-39**	Б\З.Изложенэ «Лъакъуэху» тхын	**2**	**Бзэм зегъэужьын**	
20.04.2023 г. **22.04.2023 г.**		**40-41**	Къэрмокъуэмухьэмэд «Щ1акхъуэ 1ыхьэ » рассказыр	**2**	**Темэщ1э щыхыхьэ**	
27.04.2023 г.		**42**	Классым щ1эмысу зэджа тхыгъэхэмк1э	**1**	**зэпсэлъэныгъэ**	
29.04.2023 г.		**43**	ХьэхС «Щ1ыхухэр зауэм щыужьынт»,Къурш псынэм и уэрэд усэхэр	**1**	**зэпсэлъэныгъэ**	
04.05.2023г.		**44**	**ТхьэгъэзитЗ. «Гъатхэ», Щ1ыр мэлажьэ»**	**1**	**беседэ**	
06.05.2023г. **11.05.2023 г.**		**45-46**	**Б/з Сочиненэ**	**2**	**Бзэм зегъэужьын**	
13.05.2023 г. **18.05.2023 г**		**47-48**	Мэшбащ1э Исхьэкъ «Адыгэ цей»,Насып». Усэхэр джын	**2**	**комбинированнэ**	
20.05.2023г.		**49**	Бицу А. «Си анэдэлъхубзэ» усэм и гупсысэмрэ и мыхьэнэмрэ	**1**	**зэпсэлъэныгъэ**	
25.05.2023г. **27.05.202г..**		**50-51**	Классым щ1эмысу зэджахэмк1э урок Гъэ псом зэджахэм теухуауэ къэпщытэжын	**2**	**Къызэщ1эзыкъуэж урок**	

ДОКУМЕНТ ПОДПИСАН
ЭЛЕКТРОННОЙ ПОДПИСЬЮ

СВЕДЕНИЯ О СЕРТИФИКАТЕ ЭП

Сертификат 726242342903868691666490759959119263676517201139

Владелец Гетокова Римма Юрьевна

Действителен С 12.09.2023 по 11.09.2024